

Kendelse

afsagt den 17. december 2018

Sag nr. 2018-80-0122

[Klager]

mod

Politiken

[Klager] har klaget til Pressenævnet over artiklen *"Nazifortiden har indhentet [Den tyske skole]"*, som blev bragt i Politiken den 25. februar 2018, idet hun mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager] har navnlig klaget over, at artiklen indeholder ukorrekte og krænkende oplysninger om hendes far, [Klagers far].

Sagen er behandlet sammen med Pressenævnets sag nr. 2018-80-0123, [Klager] mod Berlingske, sag nr. 2018-80-0125, [Klager] mod Kristeligt Dagblad, og sag nr. 2018-80-0148, [Klager] mod DR.

---

1 Sagsfremstilling

Politiken og politiken.dk bragte den 25. februar 2018 artiklen *"Nazifortiden har indhentet [Den tyske skole]"*. Artiklen har følgende underrubrik:

"Den dansk-tyske skole i København rummer en stolt fortælling om, hvordan lærere og ledelse modarbejdede nazisterne. »Historieforfalskning«, lyder det fra en ekspert, der kan fortælle om en nazistisk rugekasse, mobning af jødebørn og Hitler Jugend. Nu vil skolen have skrevet sin historie på ny."

Af artiklen fremgår blandt andet følgende:

"I tiden efter Anden Verdenskrig var det som udgangspunkt ikke rart at være tysker i Danmark.

Regnskabet skulle gøres op.

Hvem havde omfavnet nazismen? Hvem afveg egentlig? Besættelsesmagten var be-sejret. Ransagelsen regerede.

Og overalt i landet fik det konsekvenser for virksomheder, skoler og institutioner med tyskklingende navne, hvis de ikke kunne overbevise de nu igen selvbestemende danske myndigheder om, at solidariteten reelt havde ligget her, nord for grænsen, da nazismen trængte sig på fra syd og lignede en tilstand, som kunne blive langvarig.

Tyske privatskoler blev lukket på stribe under det efterfølgende opgør. I Danmark formåede kun én at overleve: [Den tyske skole].

I dag ligger den tilbage som en fortælling om en tysksindet institution i hjertet af København, der fik lov at fortsætte med at undervise de danske og tyske elever i klasselokalerne efter besættelsestiden, fordi skolen formåede at forblive neutral. På trods af det tætte bånd til Tyskland og det pres, der kom fra regimet, kæmpede lærerne og ledelsen for at afværge, at nazismen kom inden for skolens århundreder gamle mure. Sådan har historien om [Den tyske skole] lydt i årtier. Sådan er den blevet fremhævet og fortalt. Igen og igen.

Men noget tyder nu på, at et mørkt kapitel bevidst er blevet udeladt i fortællingen om den ældgamle institution, som har en særlig forbindelse til det danske kongehus og regnes som en af de fineste privatskoler i Danmark.

Historikeren [Historiker A] opdagede det, da han begyndte at kortlægge, hvordan det i 1930'erne og 1940'erne stod til med medlemmer af det tyske nationalsocialistiske arbejderparti, NSDAP, i Danmark. Til sin overraskelse fandt han, at trådene især førte til den dansk-tyske skole, der ligger og putter sig i hjørnet af Københavns latinervarter.

Han beskriver det i sin bog 'Landesgruppe Dänemark', som udkom sidste år. Med den har han givet skolen en historie, som med et halvt århundredes forsinkelse indeholder alt det, skolen i dag troede, den ikke var. Det har fået [Den tyske skole] til at iværksætte en uvildig undersøgelse af sin egen fortid. For med [Historiker A]s fortælling kan man nu læse om jødiske elever, som systematisk skulle mobbes ud, indtil [Den tyske skole] blev 'judenfrei'. Han kan berette om en lærerstab, hvor de fleste var medlemmer af NSDAP. Og [Historiker A] har med sin bog givet et indblik i en skole, der ifølge forfatteren var storleverandør til Hitler Jugend. Ja, faktisk rummede [Den tyske skole] den første, vigtigste og største garnison af den nazistiske ungdomsorganisation.

Intet af det fremgår af de fortællinger, den ellers historiefikserede institution har trykt i de seneste årtier.

»[Den tyske skole] har bygget sin fortælling på en historie, hvor der har været tale om decideret historieforsknings«, mener [Historiker A].

»Man har fået det til at se ud, som om man dengang gjorde alt, hvad man overhovedet kunne, for at modvirke nationalsocialistisk indflydelse på skolen.

Men det passer simpelthen ikke. Skolen var i høj grad nazificeret. Den var en del af apparatet. Det var en nazistisk rugekasse«, siger han.

Bladrer man igennem skolens årbøger fra dengang, er [Historiker A] ikke i tvivl om, at ethvert voksent menneske ville opdage, at skolen dengang var dybt involveret i nazistiske aktiviteter.

Historikeren udpeger især én mand som årsag til, at den fortælling ikke nåede frem til de forældre og elever, der er på skolen i dag.

Den mand hedder [Klagers far].

Rene skønmalerier

[...]

I [Historiker A]s værk på flere hundrede sider er det endt med kun et enkelt kapitel om [Den tyske skole].

Men alligevel skulle der ikke mere til, før fortællingen om det, der foregik her på stedet i 1930'erne og 1940'erne, begyndte at vakle og nu skal revideres.

[Den tyske skole] har nemlig bygget sin historie på en tiltro til en mand, der var ansat på skolen 1935-75, og som siden 1949 fungerede som skoleleder. Det er ham, der hedder [Klagers far]. Nogle af forældrene på skolen i dag har mødt ham og kendte ham. Han er i eftertiden blevet hyldet af skolen for at være en af årsagerne til, at den i dag har så flot et omdømme. Han var med, da man hævdede at have styret uden om nazismen.

Og han beskrev det i 1975, da skolen i en jubilæumsbog nedfældede sin historie i perioden omkring besættelsen.

Siden har skolen brugt [Klagers far] som sin primære kilde, når historien skulle genfortælles. Det skete i 2000, da der skulle laves et stort samlet værk om [Den tyske skole] og Kirke. Det skete i 2010 og senest i 2016, da nye jubilæumsskrifter skulle trykkes. Men der er meget, som [Klagers far] har undladt at fortælle. Han og hans daværende kollegaer har efterladt »rene skønmalerier, som har meget lidt at gøre med virkeligheden«, skriver [Historiker A] i sin bog.

Blandt andet har [Klagers far] aldrig nævnt, at han selv var nazist. Med medlemsnummeret [medlemsnummer] afslører [Historiker A], at [Klagers far] i 1938 meldte sig ind i NSDAP, som han var et fuldgældigt medlem af indtil befrielsen i 1945. [Klagers far] var også kasserer i den tyske nationalsocialistiske lærerforenings afdeling i Danmark.

Alligevel formåede han at fortsætte som leder på [Den tyske skole] i 30 år, efter krigen var slut.

[Klagers far] har heller ikke fortalt om heilen i klasselokalerne, og at skolen lagde lokaler til, da Hitler Jugends første fane skulle indvies i Danmark. Han lod det aldrig blive en del af [Den tyske skole]s nedfældede historie, at mindst 27 af de 40 tyske lærere, der var ansat i årene 1930-45, var medlemmer af NSDAP, mens 7 andre kollegaer tilsluttede sig lignende organisationer. At der på et tidspunkt sad flere repræsentanter fra Tysklands militære efterretningstjeneste Abwehr i menighedsrådet, der også talte flere NSDAP-medlemmer. Og [Klagers far] undgik at fortælle om, hvorledes [Den tyske skole] angiveligt bevidst forsøgte at slippe for jødiske elever. I 1930'erne var der jødiske børn i stort set alle af skolens klasser. Protokollerne fra dengang viser, at der i alt var omkring 20 indskrevet. I 1940 var der ingen tilbage. Ifølge [Historiker A] fordi de blev systematisk »mobbet ud«, skriver han i afsnittet 'Udrensningen af jødiske elever på [Den tyske skole]'.

Her kan man også læse, at det sirligt blev registreret i protokollerne, når det begyndte at stå klart, at [Den tyske skole] var blevet en jøde færre. Som en klasselærer i 1935 nærmest triumferende noterede om den tysk-jødiske elev [Person A], der med sin bror [Person B] endte med at forlade skolen og faktisk også Danmark: »Endelig

væk«. [Historiker A] afviser pure, at der kan være tale om forglemmelser eller tilfældigheder, at den slags historier er blevet undladt i fortællingen om [Den tyske skole]. »Man satte sig for at ville skrive om det tyske besættelsesstyre i Danmark og skolen i den tid. Så bør man også i anstændighedens navn nævne, at man i øvrigt selv var nazist, og at langt majoriteten af lærerne var medlem af DNSAP. At man ikke nævner med ét ord, at man har siddet med til nazistiske møder, at man metodisk har forfulgt jødiske børn, det er bevidst historieforfalskning«, gentager [Historiker A].

Generationerne i dag er blevet snydt for historierne, fordi hovedpersonerne forsøgte at ændre ved, at det »ikke er godt at være på det tabende hold«, mener han.

»Så har det været nemmere at udelade og fordreje. Og det er klart, at man har fået hjælp til at få solgt den fremstilling, også af danskere. Rigtig mange har vidst det her. Men der har været en interesse i, at det ikke skulle se ud, som om der var noget at komme efter på [Den tyske skole], som jo har noget så fint som en kongelig patron. Sporene skulle slettes. Og det lykkedes jo næsten«, siger [Historiker A].

»Hvis ikke der var en historiker - nemlig mig - som havde sat sig for i en helt anden anledning at kortlægge, hvor og hvor mange i Danmark der var medlem af NSDAP, var det her nok ikke kommet frem«. En ting er, at man optræder på en medlemsliste. Noget andet er, hvorvidt det gør en til nazist? Det var jo en anden tid dengang. Kan man ikke forestille sig, at mange 'blot' var medlemmer uden at lægge særligt meget i det? »I NSDAP var ikke bare sådan, at man skrev en indmeldelsesblanket, og så var man med i morgen. Man skulle godkendes i - ja, undskyld udtrykket - hoved og røv. Partiet ville kun have dem, de selv kaldte 'de bedste'. Det her var altså folk, der ville det«.

Måske en mindeplade

[Den tyske skole] vil nu have endevendt det hele.

Det er skolen selv, der har taget initiativ til undersøgelsen. Og bestyrelsen bag [Den tyske skole] og [Den tyske kirke] har overladt det til en ret velrenommeret kommission på i alt fem forskere at bestemme rammerne. En af dem, der har fået opgaven, er historikeren [Historiker B]. Han er lektor på Copenhagen Business School og har tidligere set på danske virksomheders manøvrerum under krigen. Efter blot at have sat sig »lidt ind i tingene« er forskeren allerede overbevist om, at [Den tyske skole] trænger til at blive kigget kritisk på af en udefra.

»Skolens tidligere rektor har tilsyneladende fuldstændig negligeret, hvad der er foregået. For mig er der ingen tvivl om, at det har været et bevidst valg at udglatte og lægge låg på. Med [Historiker A]s undersøgelse er der tale om fortællinger, der stikker i temmelig forskellige retninger«, siger [Historiker B].

Det er ikke [Historiker B] og hans fire kollegaer, der skal foretage undersøgelsen. Forskerkommissionen har i stedet fået til opgave at udpege den helt rigtige person, som skal i gang med at skrive [Den tyske skole]s historie på ny, når det gælder perioden 1918-55. Når forskeren først er udvalgt, er det en historie, der meget vel først kan ligge færdig om et par år.

»Men det er vigtigt, at den historie kommer frem. Og det er vigtigt, at det ikke er os som bestyrelse eller skole eller kirke, som skriver den historie igen. Det bliver hands off og bliver op til nogle mennesker, der har forstand på historie«, siger [Formand

for skolekommissionen], som er [Den tyske skole]s Skoles bestyrelsesformand, og forklarer, at skolen har forsøgt at finde frem til en forskerkommission.

»Selvfølgelig kan det ikke passe, at en institution som vores kun har en subjektiv historieskrivning, som endda er skrevet af en mand, som har været skoleleder.

Jeg vidste ikke, det var ham, som var autor til vores officielle historieskrivning.

Jeg vidste heller ikke, at han har været medlem af nazistpartiet i 1940'erne.

Den slags historieskrivning kan vi ikke leve med som institution«.

Det store spørgsmål er, hvorfor det først er nu, at [Den tyske skole] begynder at se så kritisk på sig selv. [Formand for skolekommissionen] har svært ved at svare på det.

Som han siger: »Jeg vil ikke gætte eller gøre mig klog på fortiden. Vi har ansvar for skolen i dag - og det agter vi at varetage«. I dag forestiller formanden sig, at den nye undersøgelse skal ende med et nyt værk om [Den tyske skole]s historie. En bog, der måske kan deles ud til alle de nye forældrepar, der kommer til skolen.

Og til de næste generationer. Den tyskfødte dansktalende formand forestiller sig, at der kan blive sat mindeplader op. Måske en 'Stolpersteine' til minde om de jødiske elever, der blev forfulgt på skolen. Men ikke endnu.

[Formand for skolekommissionen] tøver ikke med at kalde bogen [Historiker A]s bog en »rigtig vigtig bog«, men skolen vil alligevel vente, til undersøgelsen er færdig. »For det er jo ikke en bog, der handler om [Den tyske skole] alene. Det er et kapitel. Der var mennesker også dengang, der gik imod nazismen. Derfor vil jeg gerne kende historien i sin helhed, før vi gør noget. Alt andet ville være useriøst.

Historien er sjældent sort eller hvid. Den indeholder nuancer. Men det er klart, at vi skal vedkende os hele historien og ikke kun de dele, vi kan lide«, siger formanden.

[Person C], som var [Den tyske skole]s skoleleder i 2000-15, kritiserer [Formand for skolekommissionen]s håndtering af situationen. Det har hun også gjort i et debatindlæg i Berlingske, hvor hun anklager skolens nuværende ledelse for ikke at ville vedkende sig sin historie.

»Hvis du spørger mig, så synes jeg, at historien er fint belyst med den bog.

Min undren går naturligvis på, hvorfor man nu vil nu sætte endnu en undersøgelse i gang. Hvorfor er det svært at erkende, at vi tog fejl«, spørger hun.

Hvorfor blev der aldrig sat en undersøgelse i gang, da du var leder? Det var du alligevel i 15 år? »Den fortælling, der herskede, var, at skolen aldrig kom i farezonen under besættelsen på grund af sin tætte tilknytning til kirken og kongehuset via den kongelige patron. At der var fornuftige kræfter, der fik det standset, hver gang der var optræk til noget. Det tog jeg for gode varer. Jeg var skoleleder. Ikke historiker«.

Undrede du dig ikke over, at historien om [Den tyske skole], der per definition jo er influeret fra Tyskland, var så positiv? »Egentlig ikke. Men jeg fik indført, at historieundervisningen i 8. og 9. klasse begyndte at inddrage skolens rolle i nazitiden. Skolen var jo lige midt i brændepunktet. Og man skal jo se kritisk på sin egen historie«, tilføjer hun så.

Spørger man [Person C], hvilke slags bøger lærerne så inddrog i undervisningen, tøver hun. Sukker.

Og siger så: »[Klagers far]«. [Den tyske skole] havde indtil for nylig et portræt af manden stående. Skolen fik doneret maleriet af den ranke rektor i jakkesæt af hans familie, og det var meningen, at billedet skulle hænges op.

Men efter de seneste historier blev det pillet ned. Pakket væk. Og for nogle måneder siden hentede familien det igen.

»Hvad nu hvis det viser sig, at han var en iskold nazist? Du hører mig ikke sige, at han var, men hvis det viser sig, at han var, og hans portræt hang her på skolen, det er da et underligt signal at sende«, siger [Formand for skolekommissionen].

»Man hænger kun ting op, man vil vise frem eller er stolt af.«.

Den 1. marts 2018 offentliggjorde Politiken herefter følgende rettelse:

”Fejl og fakta 01.03.2018:

Det var en fejl, at der i en artikel i PS 25. februar om [Den tyske skole] i 1930'erne og 1940'erne stod, at »majoriteten af lærerne var medlem af DNSAP«, dvs. det danske nazistparti. De var medlemmer af det tyske nazistparti NSDAP.”

[Klager]s klage er modtaget i Pressenævnet den 9. april 2018.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager]s synspunkter

Privatlivets fred

[Klager] har anført, at det er i strid med arkivloven og dataloven [Det formodes, at der menes persondataloven, *Pressenævnet*], at hendes far, [Klagers far] er nævnt ved navn i den påklagede artikel.

Hertil har [Klager] videre anført, at [Klagers far] var en privat person, ligesom at hans beskæftigelsesmæssige situation må betragtes som værende privat. Da han samtidig ikke har begået nogen forbrydelser eller har deltaget i kriminelle aktiviteter, havde Politiken ikke nogen anledning til at offentliggøre hans navn.

Korrekt information og redigering

[Klager] har anført, at Politiken i den påklagede artikel har viderebragt ukorrekte og krænkende oplysninger om hendes far, [Klagers far], og at artiklens fremstilling af [Klagers far] er ensidig og ukritisk. [Klager] og andre med en anden opfattelse i sagen om [Den tyske skole]s fortid er ikke kommet til orde, da der ikke er bragt læserbreve, der viser en anden side af sagen.

[Klager] har videre anført, at Politiken i den påklagede artikel ikke har gjort det klart for læserne, at de krænkende udsagn vedrørende [Klagers far] stammer fra [Historiker A] og hans bog *”Landesgruppe Dänemark”*. I stedet fremstår udsagnene som faktiske oplysninger, som Politiken samtidig betragter som sagligt velbegrundede videnskabelige teser. Hertil har [Klager] bemærket, at bogen *”Landesgruppe Dänemark”* efter hendes opfattelse ikke kan betragtes som et videnskabeligt værk, men at der er tale om en kommerciel bog, der fremsætter personlige synspunkter. Det er ikke et seriøst argument til støtte for den omtalte bog, at den ikke er blevet mødt med kritik fra andre faghistorikere. Med det antal bøger, der skrives om 2.

verdenskrig, kan det ikke forventes, at seriøse forskere beskæftiger sig med alt, der bliver udgivet.

[Klager] har anført, at navnlig [Historiker A]s påstande om, at [Den tyske skole] under besættelsen var en "nazistisk rugekasse", og at [Klagers far]s fortælling om skolens forhold under besættelsen var "rene skønmalerier" og udtryk for "bevidst historieforfalskning" er ærekrænkende og uredelige. [Klager] har i den forbindelse bemærket, at påstandene, efter klagers opfattelse, tillige må betragtes som værende Politikens synspunkter, da avisen i artiklen ikke selvstændigt kommenterer påstandene. I stedet ophøjes [Klagers far] i artiklen til en iskold nazist.

For så vidt angår den i artiklen omtalte jubilæumsbog fra 1975, hvortil [Klagers far] blandt andet skrev om tiden omkring besættelsen, har [Klager] anført, at der ikke findes en bog om [Den tyske skole] med titlen "Jubilæumsbogen", og at Politiken, ved at anvende denne betegnelse, giver skriftet et formål, det ikke havde. Samtidig er det ikke korrekt, at "Man satte sig for at ville skrive om det tyske besættelsesstyre i Danmark og skolen i den tid", som [Historiker A] påstår i den påklagede artikel.

[Klager] har oplyst, at den omtalte bog, "[Den tyske skole] in Kopenhagen – Ihre 400-jährige Geschichte" fra 1975, havde som formål at beskrive "Schulegeschichte", og at der var lagt op til at skrive om skolens undervisningssituation under besættelsestiden. Skriftets omtale af tiden fra år 1930 til 1945 fylder, hvad der svarer til 22 A4 sider skrevet med bogstavsstørrelse 11. Det er urimeligt at påstå, at denne korte beskrivelse skulle kunne danne grundlag for de voldsomme anklager, der rejses om fortielse og historieforfalskning.

I bogen "[Den tyske skole] in Kopenhagen – Ihre 400-jährige Geschichte"s forord blev der redegjort for, hvad skriftet skulle beskæftige sig med, og hvem som havde været med til at sætte rammerne op for skriftet. Det var således ikke skribenterne, der havde bestemt bogens temaer, og [Klagers far] kan ikke klandres for ikke at omtale emner, han ikke var blevet bedt om at omtale. Skriftet indeholdt en beskrivelse af en bred vifte af skolens forhold, og inden for de rammer, der var udstukket, blev der skrevet om de besværligheder, der var forbundet med krav fra det nationalsocialistiske styre om samarbejde om den nationalsocialistiske sag. Det er det, som i dag går under betegnelsen civil ulydighed.

[Klager] har herefter anført, at artiklens oplysninger om [Klagers far]s beretning om forholdene på [Den tyske skole] under besættelsen ikke er korrekt. Klager har blandt andet henvist til følgende udsagn, som fremgår af artiklens underrubrik:

"Den dansk-tyske skole i København rummer en stolt fortælling om, hvordan lærere og ledelse modarbejdede nazisterne."

Hertil har klager anført, at der i artiklen ikke er bragt dokumentation for udsagnet. Det er således faktisk forkert, at lærerne og ledelsen på [Den tyske skole] under besættelsestiden ydede aktiv modstand mod nazismen, hvilket [Klagers far] i øvrigt heller ikke har skrevet.

Skolen prøvede, så godt det var muligt, at videreføre skolen efter de principper, der var gældende, inden nazisterne kom til magten i 1933, hvilket lykkedes langt hen ad vejen. Men det kan ikke kaldes aktiv modstand. Med udsagnet *"Han var med, da man hævdede at have styret uden om nazismen."* tillægges [Klagers far] imidlertid uredelige motiver i forhold til de oplysninger, han gav i sine beretninger om skolen. På samme måde er der ikke belæg for udsagnet om, at baggrunden for [Klagers far]s beskrivelse af forholdene på skolen under besættelsestiden var, *"at det »ikke er godt at være på det tabende hold«"*.

Imidlertid udråbes [Klagers far] i artiklen uberettiget som en skurk og som ene kilde til den hidtidige opfattelse af forholdene på [Den tyske skole] under besættelsen:

"Historikeren udpeger især én mand som årsag til, at den fortælling ikke nåede frem til de forældre og elever, der er på skolen i dag.
Den mand hedder [Klagers far]."

Hertil har [Klager] bemærket, at der er intet, som sandsynliggør, at [Klagers far] skulle være mere ansvarlig for indholdet af de beretninger, der er udfærdiget om [Den tyske skole] end alle andre fra personkredsen omkring skolen og dens kirke. Der har således været mange, eksempelvis [Klagers far]s efterfølger, som har skrevet om udvalgte emner vedrørende skolen og kirken.

I artiklen refereres der til skrifter fra år 2000, 2010 og 2016 vedrørende [Den tyske skole], som efter det oplyste skulle have brugt [Klagers far] som sin primære kilde. For så vidt angår den omtalte bog fra år 2000 har [Klager] oplyst, at der i bogen alene er enkelte fodnoter med henvisninger til skriftet fra 1975, som [Klagers far] var medforfatter til. De omtalte skrifter fra 2010 og 2016 har det ikke været muligt for [Klager] at identificere og fremskaffe. På den baggrund er det [Klager]s opfattelse, at der ikke er belæg for artiklens påstande om, at [Klagers far] er eneste kilde til den hidtil fremførte historie om [Den tyske skole], som er genstand for den fremsatte kritik i den påklagede artikel.

I relation til artiklens oplysninger vedrørende [Klagers far]s medlemskab af NSDAP har [Klager] blandt andet anført, at der ikke er belæg for [Historiker A]s påstand om, at medlemskabet af partiet var ensbetydende med, at [Klagers far] støttede den nationalsocialistiske sag. Således verificerer artiklen ikke [Historiker A]s påstand om, at et medlemskab af NSDAP var frivilligt. Hertil har [Klager] oplyst, at man som ansat embedsmand i "Das Dritte Reich" i medfør af loven "Gesetz zum wiederherstellung des Beamtentums vom 7 april 1933" skulle være medlem af NSDAP, hvilket [Klagers far] først blev i 1938 som den sidste af lærerne på [Den tyske skole]. Samtidig var en ansættelse ved "Das Dritte Reich" nødvendig for, at [Klagers far] og de andre tyske lærere kunne blive i Danmark, da danske regler sendte alle tyskere, der ikke kunne svare for deres eget underhold, tilbage til Tyskland i førkrigsårene og under krigen. Hertil har [Klager] blandt andet bemærket, at [Klagers far]s forhold efter krigen blev undersøgt af de danske myndigheder, og at der i den forbindelse ikke blev fundet forhold, der indikerede, at han havde været aktiv i forhold til den nationalsocialistiske sag. Da [Klagers far]s medlemskab af NSDAP - en oplysning som i øvrigt har været tilgængelig for alle, der ønskede kendskab hertil - ikke af de danske myndigheder eller af [Klagers far] selv

blev opfattet som ensbetydende med, at han var nazist, var der ikke nogen grund til, at hans medlemskab blev nævnt i den i artiklen omtalte bog om [Den tyske skole]s historie.

[Klager] har herefter anført, at der ikke er bragt dokumentation for om og i givet fald af hvem, at jødiske børn i 1930'erne blev moppet ud af [Den tyske skole], hvorfor artiklens oplysning herom ikke kan anses for korrekt. Hertil har [Klager] navnlig bemærket, at de jødiske elevers situation var bestemt af den danske regerings politik, og at den jødiske befolknings situation før og under besættelsestiden i Danmark ikke var et specifikt emne i skolehistorien.

I relation til kilden [Historiker B]s udsagn:

”»Skolens tidligere rektor har tilsyneladende fuldstændig negligeret, hvad der er foregået. For mig er der ingen tvivl om, at det har været et bevidst valg at udglatte og lægge låg på. [...]”

har [Klager] navnlig anført, at de heri indeholdte betragtninger er subjektive og udokumenterede, idet det er faktisk forkert, at [Klagers far] negligerede, hvad der foregik på skolen. Endvidere var [Klagers far] ikke rektor, men skoleinspektør. Efter klagers opfattelse forstærkes angrebet mod [Klagers far] ved ukorrekt at betegne ham som rektor.

Det er i øvrigt faktisk forkert, som ellers oplyst i artiklen, af [Klagers far] fungerede som skoleleder fra 1949, idet han først i 1961 blev leder for skolen.

For så vidt angår artiklens interview med kilden [Person C] har [Klager] blandt andet henvist til følgende udsagn i artiklen:

”Spørger man [Person C], hvilke slags bøger lærerne så inddrog i undervisningen, tøver hun. Sukker.
Og siger så: »[Klagers far]«.”

Hertil har klager navnlig anført, at udsagnet er uoverstigeligt ondskabsfuldt, og at det ikke er i overensstemmelse med redelig journalistik at fremsætte sådanne injurierende udtalelser.

Herefter har klager, i relation til artiklens interview med kilden [Formand for skolekommissionen], udtrykt tvivl om, hvorvidt det er korrekt, at kilden ikke var bekendt med [Klagers far]’ medlemskab af NSDAP. Endvidere har klager navnlig henvist til følgende udsagn:

”»Hvad nu hvis det viser sig, at han var en iskold nazist?»

Udsagnet er, efter klagers opfattelse, groft og stærkt belastende for [Klagers far] og for [Klager] og hendes børn. At udsagnet er formuleret som et spørgsmål, gør ikke påstanden hypotetisk. Set i sammenhæng med [Formand for skolekommissionen]s afsluttende bemærkning ”»*Man hænger kun ting op, man vil vise frem eller er stolt af*«.”, som relaterer sig til et portrætmaleri af [Klagers far], er det ifølge klager tydeligt, at kilden [Formand for skolekommissionen] opfatter hendes far som en ”iskold nazist”.

Endelig har [Klager] anført, at artiklens oplysninger vedrørende portrætbilledet af [Klagers far], som hang på [Den tyske skole], ikke er korrekte. Hertil har klager oplyst, at skolen i december 2016, efter skolen allerede havde fået kendskab til [Historiker A]s påstande mod [Klagers far], som ville komme i bogen ”Landesgruppe Dänemark”, takkede ja til fra klager at modtage et portrætbillede af hendes far. Billedet var ikke senere nedtaget, fordi skolen ikke ville have det hængende, men fordi rummet, hvor det var hængt op, ifølge skolen skulle restaureres. Efter en fotograf havde taget et foto af billedet, som blev bragt i Berlingske, hentede [Klager] billedet hjem, da skolen derved havde brudt hendes tillid.

2.2 Politikens synspunkter

God presseskik

Politiken har afvist, at den påklagede artikel skulle være i strid med god presseskik.

Privatlivets fred

Politiken har anført, at der efter avisens opfattelse ikke er noget i lovgivningen, der forbyder omtale af den tidligere skoleleder, og at det heller ikke er presseetisk angribeligt. Det har således aldrig været hemmeligt og kan ikke forlanges holdt hemmeligt, at [Klagers far] var leder på skolen.

Korrekt information og redigering

Avisen har oplyst, at den påklagede artikel i vid udstrækning bygger på de relevante kapitler i mag.art., ph.d. [Historiker A]s bog ”Landesgruppe Dänemark – NSDAPs udlandsorganisation i Danmark ca. 1932-1945”, udgivet på Syddansk Universitetsforlag i 2017, og på et interview med forfatteren.

Politiken har anført, at det fremgår meget klart af artiklen, at bogen er udgangspunktet, og det fremgår også tydeligt, hvornår holdninger og vurderinger stammer fra forfatteren eller fra øvrige kilder, og hvornår der er tale om faktuelle oplysninger. Hertil har Politiken bemærket, at såvel Kristeligt Dagblad som Berlingske også har omtalt bogen, der er udkommet på et anerkendt forlag, og som med kildelister og henvisninger fremstår som en grundig og troværdig udgivelse. Der har, så vidt Politiken er orienteret, ikke været fremført kritik af bogen fra andre faghistorikeres side.

Med henvisning til [Klager]s bemærkning om, at der ikke er dokumentation for artiklens påstand om, at [Den tyske skole] tidligere rummede en stolt fortælling om, hvordan lærere og ledelse modarbejdede nazisterne, har Politiken anført, at skolens bestyrelsesformand har bekræftet, at den officielle fremstilling indtil nu har været som beskrevet i artiklen. Dette er ligeledes bekræftet af historikeren [Historiker B], ligesom fremstillingen er givet i de jubilæumsskrifter, skolen har udgivet efter krigen, samt i et meget stort antal avisartikler, som [Historiker A] citerer og henviser til i sin bog. Efter den påklagede artikel blev bragt, er Politiken blevet kontaktet af flere tidligere elever, som bekræfter, at det er [Klagers far]s fortælling, de

fik overleveret, da de gik på skolen, og at den ikke rummede antydninger af, at der kunne have været nazistiske aktiviteter på skolen engang.

Politiken har herefter anført, at det fremgår tydeligt i artiklen, at påstanden om, at [Den tyske skole] skulle have været en "nazistisk rugekasse", er et udtryk, som [Historiker A] bruger. Endvidere er det ikke Politiken, der hævder, at der er sket historieforfalskning, idet det klart fremgår af artiklen, at påstanden er [Historiker A]s. Hertil har Politiken bemærket, at det også fremgår af artiklen, at [Den tyske skole] har bedt en forskerkommission om at belyse forholdene på skolen i de år, hvor nationalsocialisterne styrede Tyskland.

For så vidt angår underrubrikkens udsagn vedrørende mobning af jødebørn, Hitlerjugend og påstanden om, at skolen var en nazistisk rugekasse har Politiken anført, at det, de steder i artiklen, hvor disse forhold beskrives, gøres klart, at det er forhold, som [Historiker A] mener at kunne dokumentere. I den forbindelse har Politiken henvist til følgende udsagn, som fremgår af artiklen:

”»Historieforfalskning«, lyder det fra en ekspert, der kan fortælle om en nazistisk rugekasse, mobning af jødebørn og Hitler Jugend [...] For med [Historiker A]s fortælling kan man nu læse om jødiske elever, som systematisk skulle mobbes ud, indtil [Den tyske skole] blev ’judenfri’. Han kan berette om lærerstab, hvor de fleste var medlemmer af NSDAP. Og [Historiker A] har med sin bog givet et indblik i en skole, der ifølge forfatteren var storleverandør til Hitler Jugend.”

Politiken har herefter anført, at udsagnet ”*rene skønmalerier*” står i citationstegn i artiklen, da der er tale om [Historiker A]s vurdering. Hertil har Politiken bemærket, hvilket klart fremgår af artiklen med citater fra såvel [Den tyske skole]s nuværende som daværende formand, at [Klagers far] er hovedkilden, hvad angår de officielle fremstillinger af [Den tyske skole] i 1930’erne og 1940’erne. De i artiklen omtalte værker fra år 2000, 2010 og 2016 kan i øvrigt skaffes gennem skolen. Politiken har videre bemærket, at [Klagers far] ikke nævnte sit eget medlemskab af nazistpartiet, hvilket han ifølge [Klager]s klage heller ikke havde fået til opgave at skrive om. Dette ændrer dog ikke ved, at han valgte ikke at omtale det.

Til [Klager]s bemærkning om, at [Klagers far] af [Historiker A] er blevet udpeget som ”nazimonsteret fra [Den tyske skole]”, og at han af Politiken bliver ophøjet til ”Den iskolde nazist”, har Politiken anført, at [Klager] tilsyneladende henviser til følgende citat af skolens bestyrelsesformand, [Formand for skolekommissionen]: ”*Hvad nu hvis det viser sig, at han var en iskold nazist?*”. Hertil har Politiken anført, at det fremgår af artiklen, at dette alene er noget, bestyrelsesformanden funderer over.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt lærerne på [Den tyske skole] blev medlemmer af NSDAP på frivillig basis, har Politiken anført, at det fremgår af artiklen, hvor mange lærere, der var medlem af NSDAP eller lignende organisationer, men at det også fremgår, at der ikke var tale om alle lærere. Dermed har det også været muligt at være lærer på skolen uden at blive medlem af partiet.

I relation til den manglende dokumentation for, at [Klagers far] udsatte jødiske elever for forfølgelse, har Politiken anført, at det ikke fremgår af artiklen, at skolelederen selv skulle have forfulgt elever. Det fremgår kun, at det ifølge [Historiker A]s mening foregik. Hvem, der udsatte jødiske elever for forfølgelse, fremgår ikke.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Jesper Rothe, Mads Sandemann, Ulrik Holmstrup og Marlene Borst Hansen

God presseskik

[Klager] har klaget over artiklen ”Nazifortiden har indhentet [Den tyske skole]” bragt i Politiken den 25. februar 2018. I artiklen omtales, at historiker [Historiker A] har kritiseret en beskrivelse af forholdene på [Den tyske skole] i tiden omkring besættelsen, som blev skrevet af [Klagers far].

[Klager] er datter af afdøde [Klagers far]. [Klager] er ikke selv nævnt eller afbildet i artiklen, men hun har som datter af afdøde en sådan interesse i sagen, at klagen behandles.

Pressenævnet bemærker, at [Klager] kan klage på vegne af sin afdøde far, og at klagen vurderes i forhold til, hvorvidt god presseskik er tilsidesat i relation til [Klagers far] og hans efterladte. Klagen behandles ikke i forhold til spørgsmål, der vedrører andre personer, eller som vedrører [Den tyske skole] som institution.

Nævnet bemærker videre, at det følger af medieansvarslovens § 43, at Pressenævnet træffer afgørelse i sager om, hvorvidt der er sket offentliggørelse i strid med god presseskik, jf. § 34, og hvorvidt et massemedie efter reglerne i lovens kapitel 6 er forpligtet til at offentliggøre et genmæle. Spørgsmål om, hvorvidt der er sket overtrædelser af arkivloven, den tidligere gældende persondatalov og straffelovens bestemmelser om ærekrænkelser hører under domstolene og falder uden for nævnets kompetence.

Privatlivets fred

[Klager] har klaget over, at hendes far, [Klagers far], blev nævnt ved navn i den påklagede artikel.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at meddelelser, der kan krænke privatlivets fred, skal undgås, medmindre klar almen interesse kræver offentlig omtale, jf. punkt B.1.

Pressenævnet lægger efter oplysningerne i sagen til grund, at det er ubestridt, at [Klagers far] var medlem af NSDAP fra 1938 til 1945, og at han i en bog udgivet i 1975 beskrev forholdene på [Den tyske skole] i tiden omkring 2. verdenskrig.

Pressenævnet finder, at oplysninger om nazismens udbredelse i Danmark, herunder om antallet af medlemmer af NSDAP i Danmark, før og under 2. verdenskrig har klar almen interesse.

Nævnet finder på den ene side, at artiklen ikke havde mistet sit journalistiske indhold, såfremt [Klagers far] ikke var blevet nævnt ved navn i artiklen. På den anden side finder nævnet, at artiklens identifikation af [Klagers far] ikke i sig selv kan betragtes som krænkende. Nævnet udtaler ikke kritik.

Kildekritik

[Klager] har klaget over, at Politiken ikke har været tilstrækkeligt kritisk over for de medvirkende kilder, [Historiker A], [Historiker B], [Person C] og [Formand for skolekommissionen].

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at kritik bør udvises over for nyhedskilderne, i særdeleshed når disses udsagn kan være farvet af personlig interesse og eller skadevoldende hensigt, jf. punkt A.2.

I forhold til Politikens valg af kilder finder Pressenævnet, at de alle udtalte sig kritisk over for [Klagers far]s beskrivelse af forholdene på [Den tyske skole] i tiden omkring 2. verdenskrig.

Nævnet finder, at dette gav Politiken anledning til at være særligt opmærksom på at kontrollere grundlaget og rigtigheden af kildernes oplysninger, da kilderne kunne være farvet af personlig interesse. Det fremgik imidlertid klart af artiklen, hvem de medvirkende, navngivne kilder var, at de var kritiske over for [Klagers far]s historiske beskrivelse, og at deres udtalelser derved kunne være farvet af personlig interesse.

Nævnet finder derfor ikke grundlag for at kritisere, at de valgte kilder medvirkede.

Korrekt information og redigering

[Klager] har klaget over, at Politikens artikel er ensidig, og at den indeholder krænkende og ukorrekte udsagn om hendes far, [Klagers far], der i artiklen fremstår som faktiske oplysninger.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så længe det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte. Det skal gøres klart, hvad der er faktiske oplysninger, og hvad der er kommentarer, jf. punkt A.1 og A.5.

Pressenævnet bemærker generelt, at redaktøren i overensstemmelse med det almindelige princip om redaktørens ret til at redigere mediet som udgangspunkt er berettiget til at beslutte, hvad man vil bringe i mediet. Det vil sige, at det ligger inden for grænserne af redaktø-

rens redigeringsret at undlade at omtale forhold, der for en af parterne eller andre forekommer centrale, ligesom det er op til redaktøren at vælge og fravælge materiale og kilder, så længe det samlede indtryk giver et retvisende billede. Det bemærkes dog generelt, at et medie (redaktøren) på baggrund af sin egen eller sine medarbejderes adfærd kan have forpligtet sig til at bringe en given omtale.

[Klager] har klaget over, at hun ikke har fået mulighed for at besvare artiklens kritik af hendes far, da Politiken har afvist at bringe læserbreve, der viser en anden side af den omtalte sag.

Pressenævnet finder det ikke dokumenteret, at Politiken har påtaget sig en forpligtelse til at bringe læserbreve fra [Klager] vedrørende den konkrete sag. Nævnet udtaler herefter ikke kritik af Politikens afvisning heraf.

[Klager] har herefter navnlig klaget over, at det fremgår af artiklen, at skriftet om [Den tyske skole], som [Klagers far] var medforfatter på, bevidst gav urigtige fortællinger om skolens forhold til nazismen i tiden omkring besættelsen, herunder at skriftet i artiklen blev omtalt ”*Jubilæumsbogen*”, at [Klagers far] er ene kilde til historieskrivningen om [Den tyske skole], at [Klagers far]s medlemskab af NSDAP var frivilligt, og at der skete forfølgelse af jødiske børn på [Den tyske skole] i 1930’erne. I den forbindelse har [Klager] også klaget over kilden [Historiker A]s udsagn om, at [Den tyske skole] var en ”*nazistisk rugkasse*”, og at den tidligere historieskrivning kan betragtes som ”*rene skønmalerier*” og ”*bevidst historieforfalskning*”.

Pressenævnet bemærker indledningsvist, at det ligger inden for redaktørens redigeringsret, at Politiken har valgt at omtale [Historiker A]s bog ”*Landesgruppe Dänemark*” og denne bogs oplysninger vedrørende forholdene på [Den tyske skole]. Nævnet finder videre, at det fremstår tilstrækkelig klart af artiklen, at de påklagede oplysninger og udsagn stammer fra [Historiker A], og at udsagnene er udtryk for kildens subjektive vurderinger. Nævnet udtaler herefter ikke kritik af Politiken for at bringe de påklagede udsagn, idet det bemærkes, at nævnet ikke har mulighed for at efterprøve de historiske forhold, hvorom [Klager] måtte være uenig med [Historiker A]. Samtidig bemærkes det, at det findes at have grundlag i de faktiske forhold, at bogen ”*[Den tyske skole] in Kopenhagen – Ihre 400-jährige Geschichte*” i artiklen omtales som ”*Jubilæumsbogen*”.

[Klager] har også klaget over navnlig følgende udsagn fra kilden [Historiker B], som ifølge [Klager] er krænkende, ukorrekt og udokumenteret:

”»Skolens tidligere rektor har tilsyneladende fuldstændig negligeret, hvad der er foregået. For mig er der ingen tvivl om, at det har været et bevidst valg at udglatte og lægge låg på. [...]”

Pressenævnet finder som anført ovenfor ikke grundlag for at kritisere Politiken for at vælge [Historiker B] som kilde. Nævnet finder herefter, at det fremstår tilstrækkeligt klart, at ud-

sagnet er udtryk for kildens subjektive vurdering af [Klagers far]s beskrivelse af skolens forhold i tiden omkring 2. verdenskrig, og nævnet udtaler ikke kritik af Politiken for at bringe udsagnet.

Nævnet finder videre, at det ikke i sig selv kan betragtes som krænkende, at [Historiker B] fejlagtigt betegner [Klagers far] som værende ”rektor” fremfor ”skoleinspektør”. Nævnet finder derfor heller ikke anledning til at kritisere Politiken for ikke at efterprøve oplysningen herom yderligere.

[Klager] har herefter klaget over følgende udsagn fra kilden [Person C]:

”Spørger man [Person C], hvilke slags bøger lærerne så inddrog i undervisningen, tøver hun. Sukker.
Og siger så: »[Klagers far]«.”

Pressenævnet finder som anført ovenfor ikke grundlag for at kritisere Politiken for at vælge [Person C] som kilde. Nævnet finder herefter, at det fremstår tilstrækkeligt klart, at udsagnet er udtryk for kildens subjektive holdning til, at [Den tyske skole] valgte at inddrage [Klagers far]s bøger i skolens historieundervisning, og nævnet udtaler på den baggrund ikke kritik af Politiken for at bringe udsagnet.

[Klager] har endelig klaget over navnlig følgende udsagn fra kilden [Formand for skolekommissionen]:

»Hvad nu hvis det viser sig, at han var en iskold nazist? Du hører mig ikke sige, at han var, men hvis det viser sig, at han var, og hans portræt hang her på skolen, det er da et underligt signal at sende«, siger [Formand for skolekommissionen].
»Man hænger kun ting op, man vil vise frem eller er stolt af«.

I den forbindelse har [Klager] også klaget over artiklens oplysninger vedrørende [Den tyske skole]s håndtering af hendes portrætmaleri af [Klagers far].

Pressenævnet finder som anført ovenfor ikke grundlag for at kritisere Politiken for at vælge [Formand for skolekommissionen] som kilde. Nævnet finder videre, at det fremstår tilstrækkeligt klart, at udsagnene er udtryk for [Formand for skolekommissionen]s subjektive vurderinger. Nævnet bemærker i den forbindelse, at det ikke er nævnets opfattelse, at [Formand for skolekommissionen] i udsagnet konkluderer, at [Klagers far] var en ”iskold nazist”. Nævnet udtaler ikke kritik.

For så vidt angår skolens håndtering af portrætmaleriet fremgår følgende af artiklen:

”[Den tyske skole] havde indtil for nylig et portræt af manden stående. Skolen fik doneret maleriet af den ranke rektor i jakkesæt af hans familie, og det var meningen, at billedet skulle hænges op.

Men efter de seneste historier blev det pillet ned. Pakket væk. Og for nogle måneder siden hentede familien det igen.”

Hertil har [Klager] anført, at maleriet ikke blev taget ned, fordi skolen ikke ville have det hængende, men fordi rummet, det hang i, skulle renoveres.

Pressenævnet finder, at det kunne have fremstået tydeligere af artiklen, hvorfor [Den tyske skole] oprindeligt tog portrætmaleriet ned. Nævnet finder dog, at artiklens oplysninger herom har tilstrækkeligt grundlag i de faktiske forhold, hvorfor nævnet ikke udtaler kritik af det påklagede udsagn.

Pressenævnet finder, at Politiken heller ikke i øvrigt har tilsidesat god presseskik.